

Spotkanie z krajobrazem Jesień 2013

19 listopada 2013 roku na stanowisku przeprowadzone zostały nieinwazyjne badania geofizyczne. Ich celem była ostateczna weryfikacja, czy mamy do czynienia z grodziskiem czy też z kurhanem.

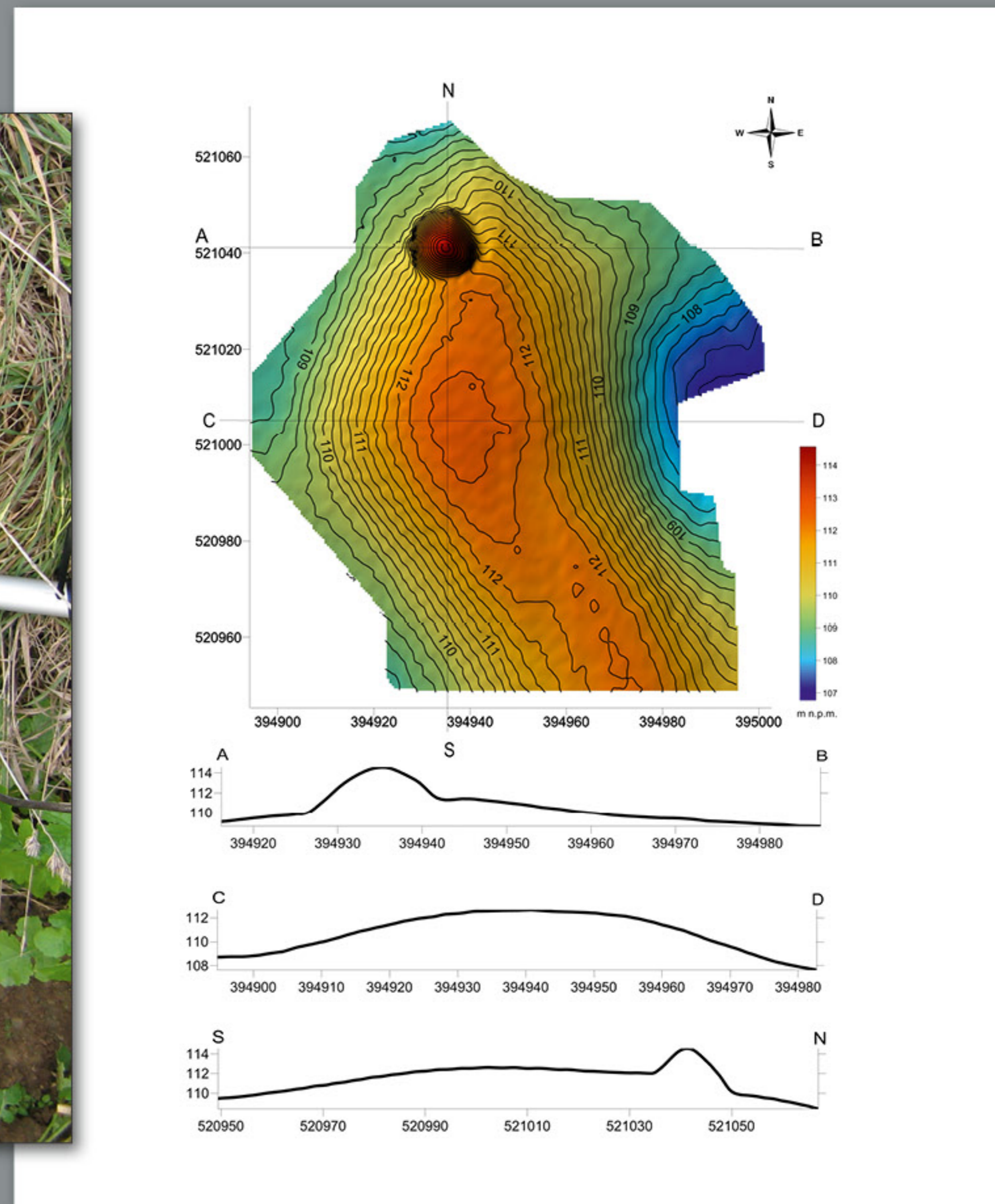
Badania wykonane przez Wiesława Małkowskiego z Instytutu Archeologii UW polegały na magnetycznych pomiarach geofizycznych przy użyciu magnetometru cezowego Geometrics G858 Magmapper, a przebadany obszar wyniósł około 1 hektara. Ze względu na zbyt duże nachylenie stoków obiektu oraz pokrywającą gęstą roślinność, powierzchnia samego kopca nie została zbadana.

Agata Małkowska, dr hab. Krzysztof Misiewicz i Wiesław Małkowski w trakcie badań na stanowisku w Owieczkach, fot. M. Felis.

Owieczki, gm. Łubowo
Krajobraz archeologiczny

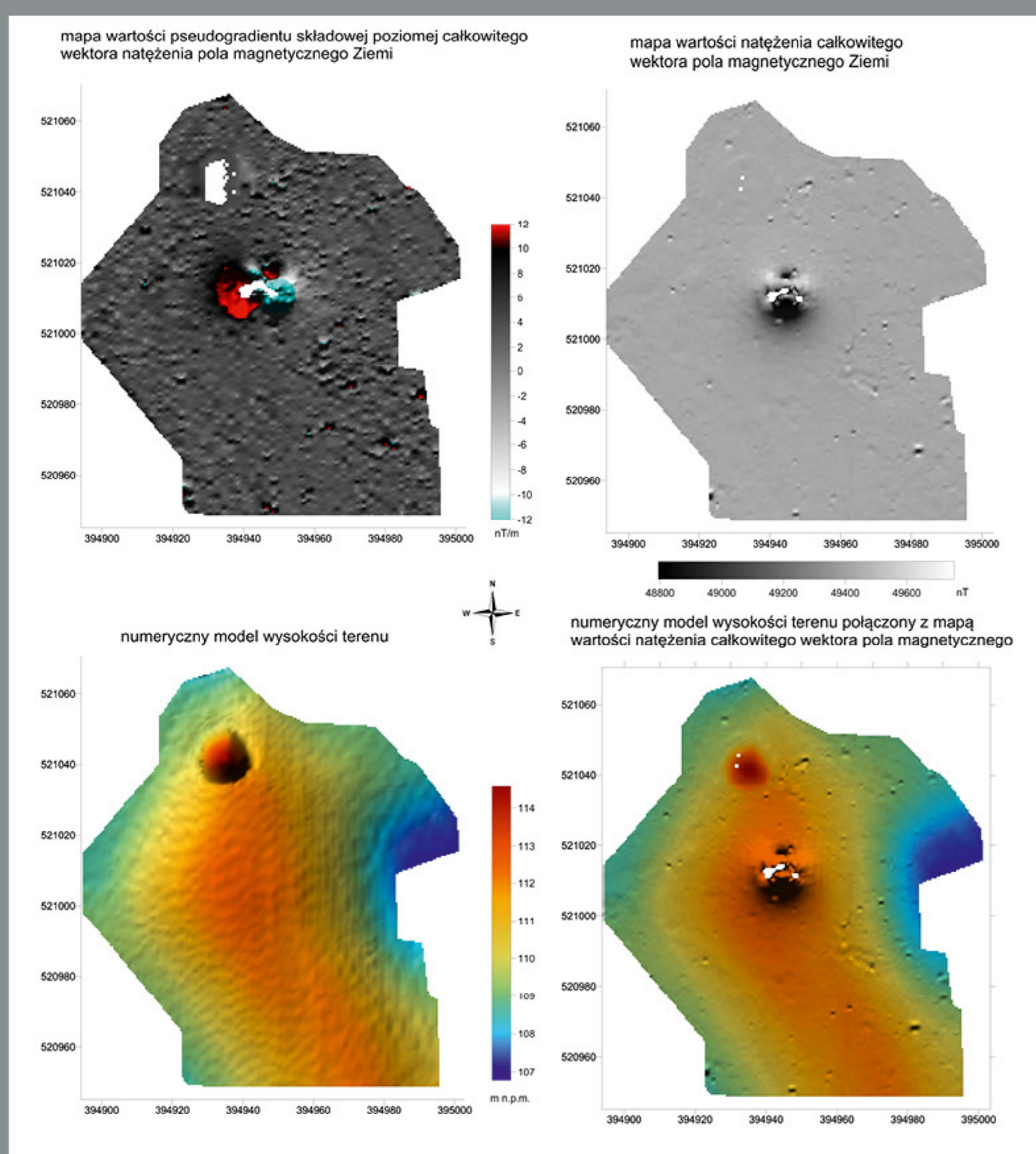

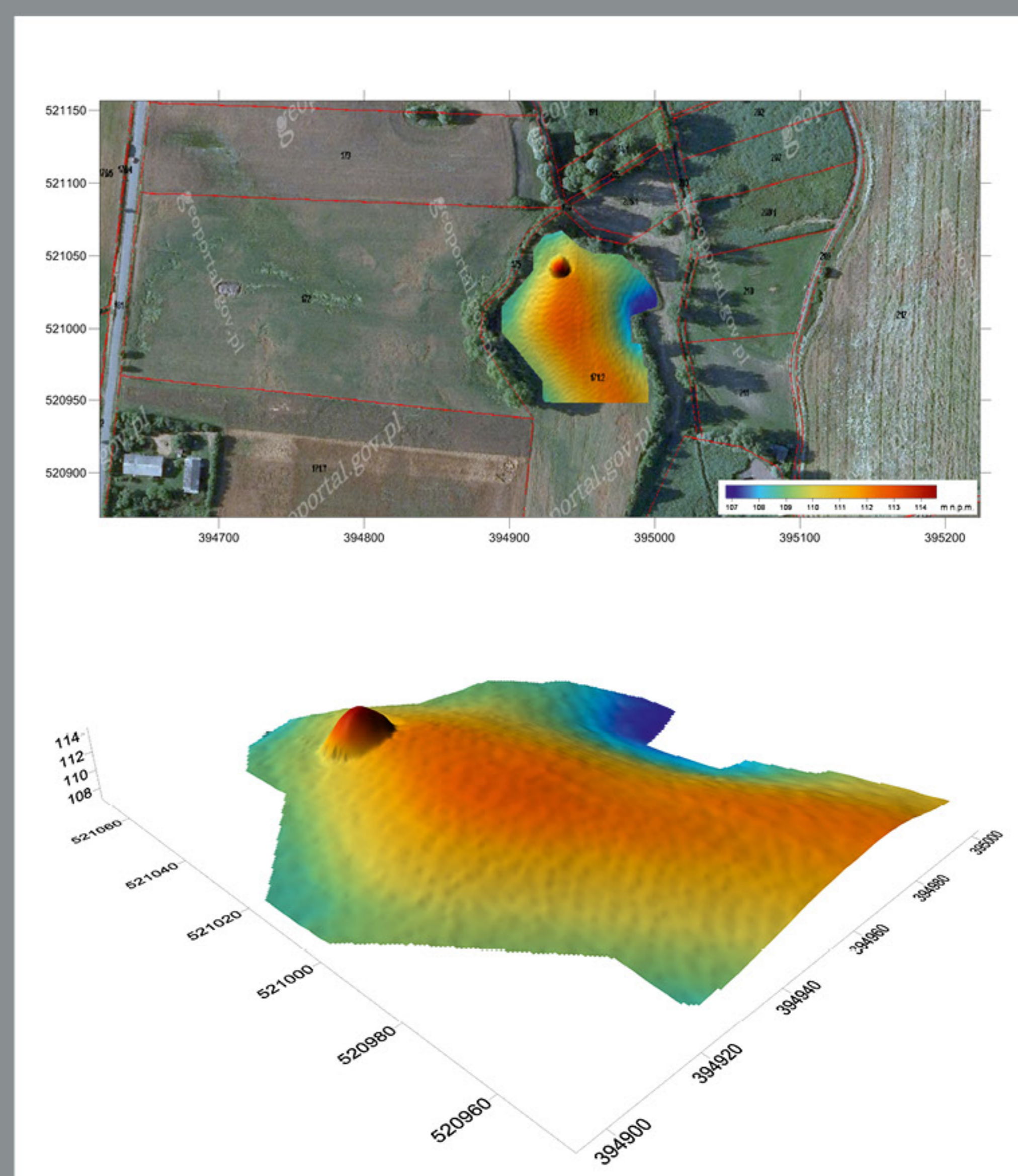
Wyniki badań

1. Model wysokościowy kopca i jego otoczenia (W. Małkowski)

Z pomiarów wyniknęło, że wierzchołek stożka znajduje się na wysokości 114,5 m n.p.m. a jego średnica to ok. 15 m na osi N-S, oraz 14 m na osi E-W. Na terenie otaczającym obiekt zarejestrowano pewne zmiany natężenia pola magnetycznego lecz nie stwierdzono pozostałości konstrukcji drewnianych, kamiennych ani form zbliżonych do wału lub fosy, nie znaleziono też żadnego materiału masowego. Nie jesteśmy zatem w stanie potwierdzić, że miejsce to jest grodziskiem.

2. Owieczki – 2013. Zestawienie map wynikowych rezultatów prospekcji nieinwazyjnych (W. Małkowski)

3. Lokalizacja obszaru prospekcji w połączeniu z numerycznym modelem wysokości terenu badań. (W. Małkowski)

Przyroda

Różnorodna roślinność porastająca obiekt co prawda uniemożliwia przeprowadzenie dokładniejszych badań samego stożka, lecz niewątpliwie wzbogaca jego formę, która dzięki temu ciągle zmienia się w miarę upływu czasu..

Spotkanie z krajobrazem Lato 2016

Choć obecnie już niewielu okolicznych mieszkańców posiada wiedzę na temat obiektu, to jest on bez wątpienia wyjątkowy, zarówno ze względu na swoją formę, która urozmaica krajobraz najbliższej okolicy, jak i na wiążącą się z nim w przeszłości i dzisiaj treść.

Owieczki, gm. Łubowo
Krajobraz archeologiczny

Zatrzymane w kadrze

1964

2011

2013

2016

Istotną kwestią we współczesnym podejściu do krajobrazu jest nadawanie znaczeń miejscom. Zgodnie z Europejską Konwencją o Ochronie Dziedzictwa Archeologicznego z La Valetta, krajobrazy pojmowane są jako „źródło zbiorowej pamięci europejskiej”. Z tej pamięci znikają jedne znaczenia a pojawiają się inne. Podobnie jak sam krajobraz, ulegają one modyfikacjom i nakładają się na siebie.

Specyfika krajobrazu, „klimat” jaki wytwarza, sprawia, że historyczne stanowiska jawią się stykającym się z nimi ludziami jako tajemnicze i niesamowite. Często kultywują oni pamięć o nich i w ten sposób powstają kolejne legendy. Miejsca te nie zostają zapomniane, funkcjonują w świadomości społecznej.

O tym, że obiekt w Owieczkach był okolicznym mieszkańcom znany, świadczy fakt, że funkcjonował on na początku XX wieku pod potocznymi nazwami, takimi jak „grób oficerów”, „grób żołnierzy” czy „grób Rosjan”. Zatem nasyp ziemny kojarzony był przez ludzi raczej z mogiłą/kurhanem niż grodem. W jednym z kwestionariuszy, w rubryce: Podania o pomniku znajduje się informacja, że: „w kurhanie mają leżeć rosyjscy oficerowie”.

W efekcie ruchów migracyjnych i wynikającego z nich braku ciągłości narracji, znaczenie miejsca z czasem zostało zapomniane i dziś nie wzbudza już zbytniego zainteresowania okolicznych mieszkańców.

Podobnie jak w lokalnej narracji zaciera się przekaz o „grobie żołnierzy”, z publikacji archeologicznych i dokumentacji dotyczącej stanowiska stopniowo znika interpretacja obiektu jako kurhanu i częściej mówi się o grodzisku. Miejsce wydaje się też cały czas tracić na znaczeniu.

Z karty zabytku znajdującej się w Archiwum Muzeum Archeologicznego w Poznaniu dowiadujemy się, że „grodzisko w Owieczkach pochodzi z okresu formowania się państwa polskiego. Ze względu na swoje historyczne znaczenie jest dobrem kultury narodowej”. Tymczasem na karcie AZP sporządzonej w późniejszym czasie wartość poznawcza stanowiska jest określona jako średnia.

Przykład stanowiska w Owieczkach pokazuje, jak w konstruowaniu historycznego krajobrazu udział biorą zarówno naukowcy jak i lokalna społeczność, przy czym nie jest pewne, że interpretacja archeologów jest właściwa. Mimo kilku weryfikacji stanowiska i przeprowadzenia badań nieinwazyjnych, pytanie o przeznaczenie obiektu nadal pozostaje bez odpowiedzi.

Owieczki

The archaeological landscape

The village Owieczki is situated by the lake Owieczki in Wielkopolska Region, Poland and it was first mentioned in historical sources in 1397.

For the first time the site was recorded in 1912 when two questionnaires were filled up. Both described a mound – the first one was filled in by the landowner and the site was described as a burial mound, the second one was done by the village administrator who did not define it. Archaeologists 'discovered' the site for their study in 1930s. W. Kowalenko published it in 1938 as the early medieval stronghold based on information from local teacher. The Regional Conservator of Monuments in Poznań described the site as motte on very important value for early stage of Polish statehood.

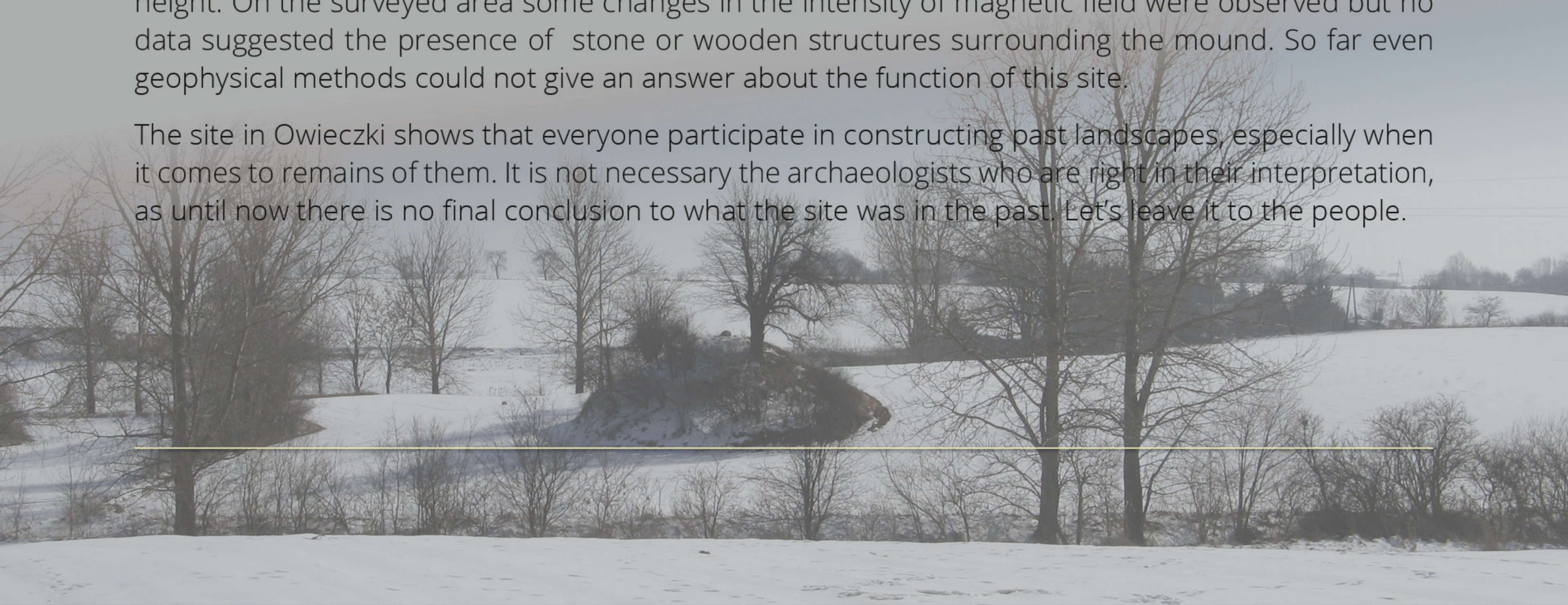
In 1964 G. Mikołajczyk, archaeologist from Gniezno returned to the concept of site as burial mound associated with the open settlement. This view was repeated in 1971. In opposite, two eminent archaeologists (W. Hensel and Z. Hilczer-Kurnatowska) published the site as a motte, and consequently the interpretation of the site as burial mound disappeared from archaeological discourse. Their opinion was repeated by recording the site during the field-walking project in 1984. Surprisingly the value of the site was described as 'medium'.

In most publications the mound was described as 3-3,5 meters in height and 13-13,5 meters in diameter. In both descriptions: from the beginning of XX century and the 1960s an old pear tree on the top of the mound was mentioned. Also negative impact of ploughing was mentioned in many documents.

When scientists finally concluded that the site is a motte, the inhabitants of the village at the beginning of 20th century interpreted it as a burial mound. It was supposed to be a grave of officers, or soldiers, or Russians or Russian officers. The interpretation like that was also mentioned in both first questionnaires. Due to migrations and change of the local community and the discontinuity of the local traditional narration nobody remembered the meaning of that place. Currently local people are not very much interested in the site.

Actually we still do not know what the site was in the past. Consequently, the area was a subject of several aerial surveys but no traces of past human activities were identified (neither traces of the mentioned settlement nor structures/ditch related to motte). Geophysical prospection took place in November 19th, 2013. The cesium magnetometer Geometrics G858 Magmapper as well as GPS RTK were used for precise measurement of the site and vicinity. Unfortunately, the mound itself could not be surveyed using the magnetometer due to the large inclination of the mound's slopes and very thick shrubs. Based on ground survey, the size of the mound was about 15m in diameter and 3,5m height. On the surveyed area some changes in the intensity of magnetic field were observed but no data suggested the presence of stone or wooden structures surrounding the mound. So far even geophysical methods could not give an answer about the function of this site.

The site in Owieczki shows that everyone participate in constructing past landscapes, especially when it comes to remains of them. It is not necessary the archaeologists who are right in their interpretation, as until now there is no final conclusion to what the site was in the past. Let's leave it to the people.

Owieczki, gm. Łubowo

Krajobraz archeologiczny

Kurator wystawy: Magdalena Felis

Projekt graficzny: Joanna Kurkowicz

Autorzy zdjęć: Magdalena Felis, Włodzimierz Rączkowski, Zygfryd Różański, Łukasz Pospieszny

Bibliografia:

Darvill T.

2008 *Pathways to a Panoramic Past: A Brief History of Landscape Archaeology in Europe*, [w:] B. David, J. Thomas (red.) *Handbook of Landscape Archaeology*, Walnut Creek, s. 60-76.

Górecki J.

2002 *Ostrów Lednicki na tle wczesnośredniowiecznej sieci osadniczej rywny jeziora lednickiego*, *Studia Lednickie VII*, Poznań-Lednica, s.29-41.

Hensel W., Hilczer-Kurnatowska Z.

1972 *Studia i materiały do osadnictwa Wielkopolski wczesnohistorycznej*, tom IV, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.

Kowalenko W.

1938 *Grody i osadnictwo grodowe Wielkopolski wczesnohistorycznej (od VII do XII wieku)*, Poznań.

La Valetta

1992 <http://www.wykopaliska.com/download/europejskakonwencjaochroniedziedzictwa.pdf>

Tilley Ch.

2008 *Phenomenological Approaches to Landscape Archaeology*, [w:] B. David, J. Thomas (red.) *Handbook of Landscape Archaeology*, Walnut Creek, s. 271-276.
